

DE

DELAVSKA ENOTNOST

št. 39 — leto XXXVIII

Glasilno Zveze sindikatov Slovenije, glavni urednik: Dušan Gačnik, odgovorni urednik: Bojan Samarin

Slovesnost na Kadinjači

Dali so življenje, da bi mi živeli

Predsednik republike tovariš Tito je ob 38-letnici legendarne uziške republike in 35-letnici svobode tega mesta na Kadinjači odkril spomenik borcem uziškega delavskega bataljona, ki so na tem mestu darovali največ, kar so imeli, da bi krili umik glavne partizanskih sil in glavnega štaba. Slovesnosti so se udeležili najvišji državni in partijski voditelji, delegacije republik in pokrajin ter več kot 100.000 ljudi iz teh krajev in iz vse Jugoslavije.

Predsednik Tito je v slavnostnem govoru med drugim dejal, da so na tem kraju leta 1941 pisali eno najsvetlejših strani našega narodnoosvobodilnega boja in socialistične revolucije. Prisotnost borcev, mladine in ljudstva teh krajev na prizorišču velike bitke ob odkritju veličastnega spomenika je izraz dolž-

nega spoštovanja in najgloblje zahvale tistim, ki so dali svoja življenja za svobodo, neodvisnost, bratstvo in enotnost naših narodov in narodnosti ter za pravico, da si sami in po svoji volji oblikujejo prihodnost.

Med udeleženci velike slovesnosti so močno odjeknile Titove besede o našem oboroženem boju, razvoju naše socialistične skupnosti in nevrščeni politiki Jugoslavije: »V osvobojenem Užicu je KPJ prvič svobodno delovala. Tam so se pod njenim vodstvom razvile vsestranske družbenopolitične gospodarske, kulturne in druge dejavnosti. Prvič se je v praksi uresničila vizija bodoče družbene ureditve.

Prva oaza svobode v tako imenovani Hitlerjevi evropski trdnjavi ni bila le jugoslovanskega, temveč tudi mednarodnega pomena. Dala je spodbudo za kre-

pitev odporniškega gibanja in učvrstitev protifašističnega razpoloženja v svetu.

Havanska konferenca voditeljev nevrščenih držav je potrdila, da velikanska večina držav vidi oporo za svojo neodvisnost in nemoten razvoj prav v politiki nevrščanja. Ponekod sicer rezultate havanske konference razlagajo različno, enostransko, jih maličijo, nekateri so tudi upali, da se bo enotnost našega gibanja skalila. Toda tisto, kar je v interesu vseh in kar nas združuje, je bilo precej močnejše od razlik.

Veliki uspehi, ki smo jih dosegli in jih dosegamo na vseh področjih, so najbolj zgovorna potrditev pravilnosti naše socialistične samoupravne poti. Zato moramo še toliko bolj zavzeto izkoreninjati vse, kar bi utegnilo zavirati naš prihodnji razvoj,« je med drugim poudaril tovariš Tito.

Nič nas ne bo presenetilo

Damjan Križnik

Kaj, če bi zagorelo? Ali bi znali uporabiti aparat za gašenje? Bi znali pomagati ponesrečenemu človeku, da bi preživel, ali pa bi ga s svojimi neveselimi »posegi« še hitreje spravili pod rušo?

Veliko jih je, ki so v teh dneh razmišljali o tem. Morda jih je še več, ki bi na tako zastavljeno vprašanje le skomignili z rameni in zardeli. Današnji vrh akcije »nič nas ne sme presenetiti« je zato idealna priložnost, da se spopademo in obračunamo s takim neznanjem. Pa čeprav se bomo tokrat le »igrali« potrese, poplave, požare, letalske napade, sovražne diverzije in podobne igre. Že jutri nas namreč vse to lahko tudi doleti...

»Da, pripraviti ljudi do tega, da bi lahko kljubovali morebitnim naravnim nesrečam ali sovražnikovim razdejanjem, je glavni namen akcije nič nas ne sme presenetiti, ki traja že od aprila sem, zdaj pa prehaja v svoj vrh,« pripoveduje Julij Planinc, predsednik odbora sindikatov Slovenije za ljudsko obrambo in družbeno samozasčito. »Že doslej smo pripravili najrazličnejše vaje, katerih namen je bil ugotovljati naše obrambne sposobnosti, le da v tako širino še nikoli nismo šli. Računamo, da bo v akciji sodelovala kar polovica Slovencev in Slovenk! Razveseljivo pa je tudi dejstvo, da so se v vseh organizacijah združenega dela

Julij Planinc

živahno pogovarjali o pripravah na morebitno presenečenje, tako da so že pred tem sklepnim dejanjem delavci dojeli bistvo in namen akcije.

O tem, kako je akcija »nič nas ne sme presenetiti«, uspela, bodo ugotavljale številne anali-

ze, že sedaj pa lahko trdimo, da smo se z njo dobro oborožili proti morebitnim nesrečam ali razdejanjem. Številne organizacije združenega dela so poskrbele za kolektivno zaščitno opremo, se oskrbele z sredstvi za prvo pomoč ponesrečenim, uredile so si zaklonišča... Sindikati so si še posebej prizadevali tudi za nakup vsaj enomesečne zaloge živil, drugih dobrin in ne nazadnje tudi zagotovitev surovin in goriv za nemoten potek proizvodnje.

Drugi dan akcije »nič nas ne sme presenetiti«, ko bomo že odpravili »razdejanja«, premagali »sovražnika« in rešili »ranjence«, bo bolj prijeten. »V domala vseh krajevnih skupnostih bodo pripravili kulturne programe in organizirali bodo pohode po poteh partizanskih brigad, orientacijske pohode, športne prireditve in podobno. V številnih krajevnih skupnostih pa pripravljajo tudi partizanske mitinge in prikaze sredstev civilne zaščite,« nadaljuje Julij Planinc in končuje:

»Čim bolj in bolje bomo pripravljani, tem manjša bo verjetnost, da bi prišlo do kakšnega presenečenja. Sodeč po zavzetih pripravah, pa že lahko rečem, da se nam tega ni treba bati. Slabosti bomo tako ali tako odkrili v analizah in jih v bodoče tudi odpravljali. In tudi organizirali se bomo še bolj...«

Sestalo se je predsedstvo sveta Zveze sindikatov Jugoslavije

Opredelitev nalog

Predsedstvo sveta Zveze sindikatov Jugoslavije, ki se je sestalo minuli četrtek v Beogradu, je razpravljalo o več pomembnih temah. Podrobneje o razpravi bomo poročali drugič, saj tokrat tega ne moremo storiti, kar smo zaključili redakcijsko listo prav v času, ko je zasedalo predsedstvo. Mimogrede pa bodo nekatere izmed obravnavanih tem tudi predmet razprave na bližnji seji sveta Zveze sindikatov Jugoslavije.

Predsedstvo sveta Zveze sindikatov Jugoslavije — sejo je vodil Mika Špiljak, predsedujoči

v predsedstvu — je v prvi točki dnevnega reda proučilo predlog nalog zveze sindikatov v sedanjih razmerah gospodarjenja in pridobivanja dohodka ter položaj posameznih panog in dejavnosti. V nadaljevanju so člani predsedstva izoblikovali več zanimivih predlogov o tem, kako reševati aktualne probleme pri zaposlovanju, izobraževanju in socialni varnosti začasno nezaposlenih oseb. Razpravljali so tudi o politiki vračanja jugoslovanskih delavcev z začasnega dela v tujini ter o izobraževanju njihovih otrok v tujini.

Naslednja točka dnevnega reda seje predsedstva je bila informacija o ustanovnjaki gradnji, financiranju oziroma regresiji toplih brokov ter o regresiji za letni oddih v prihodnjem letu. Slednji pa se je predsedstvo sveta izrecno o predlogu samoupravnega sporazuma o medsebojnih pravicah, dolžnostih in odgovornostih med svetom ZSJ in delovno skupnostjo ter o predlogu sklepa o rebalansu plana prihodkov in odhodkov sveta ZSJ.

Z. B. V.

Priprava družbenega dogovora o enotnih temeljih za klasifikacijo del in nalog ter strokovne usposobljenosti v SFRJ

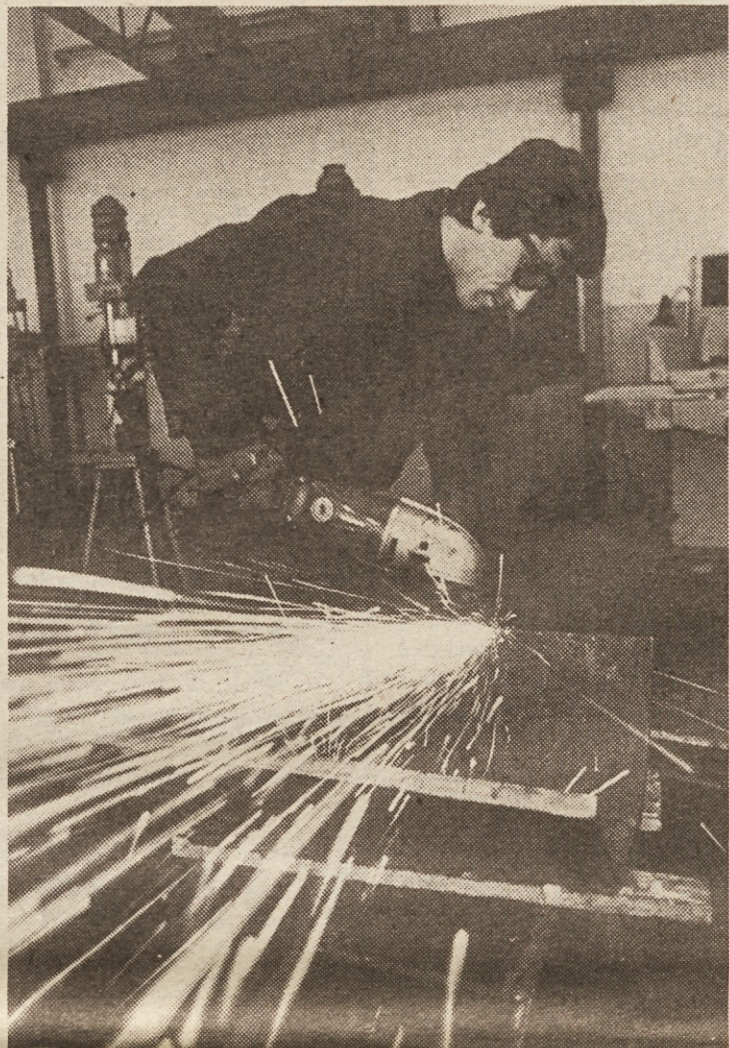
Kako do skupnih osnov?

Boris Lipužič

Že štiri leta potekajo priprave za sklenitev družbenega dogovora republik in pokrajin o enotnih temeljih za klasifikacijo del in nalog ter strokovne usposobljenosti. Pri oblikovanju izhodišč za nadaljnjo samoupravno preobrazbo vzgojnoizobraževalnega sistema v SFRJ je bilo opredeljeno spoznanje, da je potreben skupen medrepubliški dokument, ki naj nadomesti dosedanje zastarelo dvojno kvalifikacijsko lestvico za delavske in uslužbenske poklice ter določi skupne osnove za oblikovanje in primerjanje opisov del, opravil in nalog ter vsebine znanj, potrebnih za opravljanje teh del. Ta dogovor naj bi tudi pripomogel k usklajenemu priznavanju strokovne usposobljenosti in znanj pri zaposlovanju delavcev v vsej Jugoslaviji ter k nemotenemu izobraževanju in prešolanju učencev in študentov na celotnem območju SFRJ. Hkrati bo na podlagi dogovora možno izoblikovati tudi novo enotno metodologijo statistike in evidence na področju zaposlovanja.

Dosedanja dvojna kvalifikacijska lestvica, ki je razporejala in ločevala delavce v neposredni materialni proizvodnji ter druge zaposlene, ki delajo v skupnih službah in v družbenih dejavnostih, je posredno vsekakor vplivala tudi na strokovno izobraževanje kadrov. Oteževala je oblikovanje novega enovitega, vodravno in navpično povezanega sistema usmerjenega izobraževanja ter je dajala oporo dvojni poti v izobraževanju, posebej za fizično delo in posebej za umsko delo. Čeprav se z vse močnejšo povezanostjo umskega in fizičnega dela in z intelektualizacijjo dela na sploh v moderni proizvodnji zmanjšujejo razlike med obema potema v izobraževanju, sta takšna delitev in vrednotenje dela še vedno dokaj močno zakoreninjena v naši miselnosti.

Pri prejšnjih osnutkih družbenega dogovora o enotnih temeljih za klasifikacijo del in nalog in strokovne usposobljenosti je bilo v slovenskem prevodu nekaj terminoloških napak, ki na videz niso bile pomembne in bistvene. Toda pri nadaljnjem usklajevanju predloga besedila družbenega dogovora se je le pokazalo, da je potrebno v slovenskem prevodu skrbneje opredeliti srbohrvaški pojem »zanimanje«.

Te besede ni mogoče preprosto prevesti v slovensčino kot »poklic«, za katerega imamo v srbohrvaščini izraza »poziv« in »profesija«. V predlogu družbenega dogovora je »zanimanje« opredeljeno kot določena opravila oziroma delovne naloge, ki jih posameznik opravlja zaradi proizvajanja materialnih in drugih dobrin, oziroma zaradi opravljanja storitev in pridobivanja dohodka in to ne glede na panogo dejavnosti. Zato je razumljivo, da »zanimanja« ni mogoče enačiti s »poklicem«, marveč je smotrno ta pojem prevesti le opisno — kot določena dela in naloge.

Prav tako je bila v naslovu predloga družbenega dogovora neustrezno prevedena »stručna sprema« kot »strokovna izobrazba«. »Stručna sprema« je vsekakor širši pojem kot »strokovna izobrazba«, saj je »stručna

sprema« že v besedilu predloga družbenega dogovora opredeljena kot splošna in strokovna znanja in spretnosti, potrebna za opravljanje določenih del in nalog ter za uspešno opravljanje samoupravljaljskih funkcij. Torej je iz tega opisa mogoče sklepati, da prevod v slovensčino ni bil ustrezen. Takšno poenostavljanje v prevajanju pojmov iz srbohrvaščine v slovensčino je v celotnem besedilu spremenilo smisel nekaterih določil in namen družbenega dogovora.

Kategorizacija del in nalog ne more biti odvisna od stopenj strokovne izobrazbe

Nedvomno ni smoter preobrazbe vzgojnoizobraževalnega sistema in uresničevanja koncepcije usmerjenega izobraževanja, da bi zakovali poklice (ki se spreminjajo, izginjajo ali pa se porajajo novi) v statično lestvico

ter jih kategorizirali v odvisnosti od stopenj strokovne izobrazbe. Namen medrepubliškega dogovora je predvsem v tem, da bi na skupnih temeljih opredelili kategorije značilnih skupin sestavljenosti in zahtevnosti del in nalog ter skupne značilnosti, cilje in vsebine izobrazbe, ki je potrebna za uspešno opravljanje teh del in nalog. Torej je izhodišče pri ugotavljanju potrebnih izobrazbenih vsebin oziroma skupnih izobrazbenih standardov v odvisnosti od zahtevnosti in sestavljenosti del in nalog.

Takšen skupen dogovor republik in pokrajin bo tako omogočal tudi primerljivost klasifikacijske strukture zaposlenih in neomejene možnosti zaposlovanja v vsej SFRJ. Seveda pa ugotovljeni obseg in raven ustreznih znanj in strokovne usposobljenosti ne moreta biti sama po sebi pravica za opravljanje določenih del in nalog po razvidih, ki jih s svojimi samoupravnimi akti opredeljuje temeljne organizacije združenega dela za razporeditev delavca na dela in naloge, ko z njim sklne delovno razmerje. Dejanska potrditev strokovne usposobljenosti, katere sestavina so med drugim tudi strokovna znanja, je v delovnem uspehu, torej v rezultatih opravljenega dela. Sama izobrazba pa ne more vnaprej zagotoviti posamezniku, da bo lahko opravljal določeno kategorijo del in nalog in imel zagotovljen določen osebni dohodek, ki ne bi bil odvisen od dejanske usposobljenosti, dokazane na delu in od rezultatov dela.

Pri pripravi tega medrepubliškega dokumenta so se namreč pojavile tudi težnje, da bi dogovor zagotavljal osnove za vrednotenje dela po njegovi zahtevnosti ter osnove za urejanje medsebojnih odnosov delavcev v združenem delu, kar bi omogočalo nadaljnje nagrajevanje predvsem po formalni izobrazbi, ne pa po zahtevnosti dela in konkretnih delovnih rezultatih. To pa bi še okrepilo težnjo po pridobivanju formalnih izobrazbenih stopenj, ne pa prizadevanje po trajnem pridobivanju in dopolnjevanju znanja v skladu s potrebami dela.

Ena izmed bistvenih pripomb podpisnikov družbenega dogovora iz SR Slovenije (Skupščina SRS, republiški svet Zveze sindikatov Slovenije, Gospodarska

zbornica SR Slovenije, Izobraževalna skupnost Slovenije, Republiška skupnost za zaposlovanje), je tudi, da družbeni dogovor ne bi smel konkretizirati pogojev in načinov pridobivanja strokovne izobrazbe, kot v predlogu predvideva 8. člen, saj bi to pomenilo, da bi družbeni dogovor določal vzgojnoizobraževalni sistem in stopnje strokovne izobrazbe. V določbah tega člena se načini pridobivanja strokovne izobrazbe omejujejo predvsem na izobraževanje v šolah. Takšno konkretno določanje načinov izobraževanja ne bi omogočalo potrebnega prilagajanja sistema pridobivanja znanja specifičnim potrebam združenega dela v posamezni republici oziroma pokrajini ter bi omejevalo njihove ustavne pristojnosti na področju vzgoje in izobraževanja.

Dogovor naj opredeli samo načela o načinih in pogojih za pridobitev strokovne usposobljenosti

V sedanjih prizadevanjih za usklajevanje besedila družbenega dogovora predlagajo podpisniki dogovora iz SR Slovenije, da klasifikacijska lestvica v 8. členu ne bi vsebovala opisov možnih načinov in pogojev za pridobivanje strokovne izobrazbe in strokovne usposobljenosti ter njihovo razvrščanje v stopnje. Tako ta družbeni dogovor ne bi opredeljeval kategorij zahtevnosti del in nalog v odvisnosti od stopenj strokovne izobrazbe, torej od šolskega sistema. Namesto tega je predlagano določilo, naj bi pogoje in načine pridobivanja strokovne izobrazbe in strokovne usposobljenosti določali v republikah in pokrajinah z zakonom in s posameznimi vzgojnoizobraževalnimi programi na podlagi skupno sprejetih načel, opredeljenih v tem družbenem dogovoru.

Načela glede pridobivanja strokovne izobrazbe in usposobljenosti naj bi zavezovala republike in pokrajini, da je mogoče pridobiti strokovno izobrazbo za opravljanje določene sestavljenosti oziroma zahtevnosti del z uspešno obvladanim vzgojnoizobraževalnim programom. Te programe naj si za izobraževanje ob delu in iz dela prilagajali delovnim in življenjskim izkušnjam delavcev, medtem ko naj bi bilo potrebno za opravljanje

zahtevnejših del le dopolnjevati ustrezno znanje na podlagi že prej obvladanega izobraževalnega programa. Zagotoviti bi bilo potrebno tudi enakovrednost znanja, pridobljenega v organiziranem vzgojnoizobraževalnem procesu, z znanjem, pridobljenim s samoizobraževanjem oziroma s pridobljenim delom.

Načela za pridobitev strokovne izobrazbe naj bi vsebovala pogoje za vključevanje v izobraževanje po določenem programu. Ti programi naj bodo opredeljeni s teoretičnimi in praktičnimi znanji, potrebnimi za uspešno izobraževanje. V okviru posamezne usmeritve pa naj bi se lahko kandidati vključevali v posamezni izobraževalni program pod enakimi pogoji, če so uspešno končali predhodni izobraževalni program, vsi drugi kandidati pa naj bi po posebnem postopku dokazali, da obvladajo potrebno znanje za uspešno nadaljnje izobraževanje. Pogoje za pridobitev strokovne izobrazbe naj bi usklajevali tako, da bi omogočali prehodnost med republikami in pokrajinami v vseh smereh izobraževanja. Mladini in odraslim pa bi morali omogočiti, da obvladajo razlike med programi z dopolnitvijo samo nujno potrebnih znanj za uspešno nadaljnje izobraževanje.

Podpisniki iz SR Slovenije tudi menijo, naj družbeni dogovor ne bi vseboval določil, ki bi zavezovale udeležence dogovora, da določijo nomenklature del in nalog, ampak samo metodologijo za izdelavo nomenklature. Pri tem izhajajo iz načela, da je izdelava in sprejem nomenklature predmet neposrednega medrepubliškega-pokrajinskega dogovarjanja združenega dela po posameznih dejavnostih in panogah, pri čemer je potrebno upoštevati specifične razvojne možnosti in potrebe posameznih delov združenega dela v republikah in pokrajinah.

Tako opredeljen družbeni dogovor bo lahko ustrezna podlaga za uspešno medsebojno sodelovanje republik in pokrajin pri izdelavi nove klasifikacije del in nalog, skupnih značilnosti ciljev izobraževalnih vsebin ter pri opredelitvi načel, ki zadevajo načine in pogoje za pridobitev strokovne izobrazbe in strokovne usposobljenosti.

KOMUNIST ZA DE

Kdaj dobro gospodarimo?

Miša Sovdat

Ljubljanski komunisti so na zadnji seji mestne konference ocenjevali, kako uresničijo smernice mestne in občinskih skupščin o družbenoekonomskem razvoju v letošnjem letu. Ob tem so prav tako analizirali, koliko nalog in sklepov predsedstev centralnih komitejev zveze komunistov Jugoslavije in Slovenije, ki zadevajo družbenoekonomske odnose, so doslej izpolnili ali pa jih vsaj začeli uresničevati.

Gospodarski rezultati v poprečju niso slabi. Mnogi kazalci so celo ugodnejši od republiških

polletnih dosežkov. Toda takšno podobo kažejo poprečja ter indeksi. Prav pa bi bilo, kar so ugotavljali tudi člani konference, da bi se s takšnimi številkami ukvarjali bolj pod drobnogledom kot pa samo površinsko. Če bi delali tako, bi se hitreje dokopali do pravih vzrokov za dobre ali slabe rezultate. Natančneje bi videli, kaj je resnično objektivno ozadje, kaj vse pa prispevajo subjektivne okoliščine.

Življenje na kredit v preteklosti je že doobra izpraznilo mošnjo, iz katere so odtekala bančna posojila. Administrativno smo

jih zdaj sicer zajezili, toda takšni ukrepi poleg začasnega pozitivnega učinka nakopičijo tudi negativne posledice. Izhod je jasen: več družbenega dogovarjanja in samoupravnega sporazumevanja na vseh področjih! Posebej hitro in izrazito pa bi to težnjo morali uveljaviti pri urejanju vseh odnosov (in pri tem posebej materialnih) med proizvodnim in neproizvodnim gospodarstvom. Gre pravzaprav za urejanje vprašanja, kdo je oblikovalec in kdo izvajalec ekonomske politike. Največkrat namreč ugotavljamo, da ekonomsko politiko prevec

oblikujejo administrativni organi s svojimi predpisi, zveza komunistov in druge družbenopolitične organizacije pa naj bi potem skrbele za to, da bi jo uresničili.

Razpravljavci iz proizvodnih organizacij pa s tem v zvezi tudi opozarjajo, da zaradi nekaterih administrativnih ukrepov, pa zaradi nedosledno izpeljane svobodne menjave dela gospodarstvu ostaja premalo denarja. Nekateri zato živijo »iz rok v usta«, nekaj pa je tudi takšnih organizacij, ki iz leta v leto vlečejo za seboj nepokrite izgube. Prav v

tem primeru bodo morali v Ljubljani ostreje ukrepati. Dejstvo je namreč, da sanacije večnih izgubašev — praviloma z nadaljevanjem iste proizvodnje — ne morejo veliko spremeniti. Najmanj pa to prispeva k prestrukturiranju industrijske proizvodnje, čeprav v Ljubljani že dolgo ugotavljamo, da je nujno potrebno. Tudi pot do tega ni neznanja. Izhajati je potrebno iz potrebe in ciljev, preusmeriti pa tiste industrijske veje in tiste organizacije združenega dela, kjer gospodarijo slabo ali pa s slabimi perspektivami.

Če bi bili delavci v takšnih organizacijah podrobno obveščeni in seznanjeni z vzroki ter posledicami slabega gospodarjenja, bi bili premiki gotovo hitrejši. Gospodarske organizacije morajo poslovati po ekonomskih kriterijih na dohodkovnih osnovah. Lažne solidarnosti v kolektivih ne bi smeli priznati. Ni pa dovolj, da bi probleme samo želeli odpravljati in spreminjati razmere. Pomembneje je, da to znamo in da tako tudi delamo.

Pesem brigadirskih krampov je za letos utihnila

S telefonom proti odročnosti

Janez Sever, Jure Vovk

Utrip mladih v zveznih, republiških in drugih mladinskih delovnih akcijah, ki so letos zajele skoraj celotno Slovenijo, je zamrl. Utihnila je tudi pesem delavcev brigadirjev PTT, PAP ter Tegrada, ki so skupaj z občani mozirske in šmarske občine napeljevali telefone k osamljenim kmetijam na Solčavskem ter kozjanskem Veterniku. Gre za šesto tovrstno delovno akcijo.

»Mladinske delovne akcije so v svojem razvoju od osvoboditve do danes jasno kazale, kakšen je odnos družbe do mladih, do njihovega dela, do vključevanja mladih v družbena dogajanja, kazale pa so tudi resnično pripravljenost mladih za konkretno akcijo, za resničen prispevek k družbenemu razvoju,« je med drugim poudaril Ljubo Jasnčič, izvršni sekretar predsedstva CK ZKS v svojem govoru ob zaključku zvezne mladinske akcije »Posočje 79« v Kobaridu; to misel pa so poudarjali tudi drugi govorniki v Suhi krajini, Brkinih ali na Kozjanskem.

Letošnje tri izmene mladinskih delovnih brigad, ki so delale po skoraj vsej Sloveniji, so v marsičem presegle uspehe dosedanjih. Ne gre toliko za število brigadirjev kot za vsebino dela, ki že marsikje pomeni resnično šolo samoupravljanja. Prav zato se opravljenega dela ne da meriti samo z metri, kubiki ali dinarji, čeprav so tudi ti uspehi skoraj enkrat večji od načrtovanih.

Bolj kot kilometri novih vodovodov, cest, električnih in telefonskih napeljav, opravljena komunalna in druga dela, je pomembno spoznanje, da je brigadirstvo mladim resnična kovačnica samoupravljanja, kolektivnega vodenja in dela, občanom pa zavest, da še tako odmaknjen zaselek ali domačija nista odrijena od skrbi družbe.

Tako kot v Sloveniji ni več ob-

čine, ki ne bi bila povezana ali pobratena z eno izmed občin iz drugih republik, tako tudi ni več delovne akcije, v kateri ne bi sodelovali mladi iz drugih republik, občani in pripadniki JLA. Gre za tovariško enakopravnost, nova spoznanja, poznanstva in izmenjave mnenj, ki so za vsak, predvsem pa tako dinamični razvoj kot je naš, največjega pomena.

Tudi nedavna akcija slovenskih poštarjev, ki že leta družno z delavci PAP gradijo telefonske napeljave v najodročnejše predele naše republike, tokrat na Solčavsko in kozjanski Veternik, temelji na spoznanju, da je lahko ena sama brigadirska sobota najboljši most pri seznanjanju delavcev znotraj velikega kolektiva in delavcev kolektiva z občani in njihovimi tegobami na povsem drugem koncu naše republike. Letos jim je bilo tudi vreme naklonjeno, zato je bilo zadovoljstvo nad opravljenim delom tem večje.

Čeprav delata v istem kolektivu, sta se dodobra srečala šele na Veterniku: Anton Senočnik in Juraj Pavič sta oba delavca PTT v Celju, vendar raznolikost njunega dela ne omogoča skupnega dela. Tokrat sta družno pripravljala sidra za telefonske drogove na Veterniku

V novi pražarni Kolinske v Ljubljani so minuli teden odprli likovno razstavo akademskega slikarja Karla Pečka iz Slovenjega Gradca. To je bila v Kolinski že druga tovrstna razstava. Po prvi lani, ko je razstavljal akademski slikar Janez Kovačič, je anketa, ki jo je med obiskovalci izvedla Zdenka Kovačič, referent za izobraževanje v Kolinski, pokazala, da so si razstavo ogledali prav vsi delavci Kolinske na Šmartinski cesti in še številni njihovi družinski člani ter gostje, ki so se mudili v tovarni.

»Zanimanje je veliko,« je dejala Kovačičeva. »Tudi pobuda je prišla iz vrst delavcev, zato smo sedanjo razstavo pripravili z večjim veseljem. Karla Pečka pa smo izbrali na pobudo našega TOZD v Slovenjem Gradcu. Naše ljudi, vsaj mnoge med njimi, zanima likovna umetnost in kot pravijo — le časa in prilike nimajo za obisk galerij, zato so jim razstave v delovnih prostorih toliko bolj dobrodošle. Razstavljeni dela si lahko mimogrede ogledajo večkrat in svoje mnenje o njih izmenjajo s sodelavci,« je še dodala Kovačičeva. Res pa je tudi, da so strokovne razlage avtorja deležniki vsi obiskovalci, ki priložnostujejo otvoritvi. Tu pa je najbrže težje kaj storiti.

»Tokrat razstavljam prvič v delovni organizaciji,« je povedal akademski slikar Karel Pečko. »Nimam izkušnje, čeprav sem prejel, da so take razstave zelo koristne tako za tiste, ki si jih ogledujejo, kot tudi za razstavljalca, če ima priložnost, da izve za mnenje obiskovalcev.« Soglašal pa je s tem, da bi bila vodstva po razstavi v delovnih organizacijah zelo primerna.

Mnenja in spodbude

Odgovornost — kaj pa je to?!

Ciril Brajer

Za lepimi, dobrimi, starimi časi ne kaže tožiti. Pa vendar se ti včasih prikrade misel: »Mar niso naši predniki včasih le kaj bolje znali?« Tako so skoraj gotovo bolje vedeli, kaj je odgovornost in kako velja ukrepati, da bi jo ljudje tudi uresničevali. Takole so menili: »Si ukradel? Si! Torej, prijateljček, stopiš tje pred steber, da bodo ljudje videli, kdo je tisti tiček, ki jim je skrivaj segal v žep.« Ali pa »Ti, pek, premajhne štruce si prodajal. Lump, stopi v košaro, da te malo namočimo!«

Pa danes? Humana družba smo, to drži, kar preveč včasih. Res imamo zapore in vanje sem ter tja tudi koga vtaknemo. Mnogo pa je takšnih, ki se

izmuznejo. Pa ne, da bi zanje ne vedeli, kje pa! Dobro jih poznamo, njih in njihove grehe, pa jim ne moremo, ali ne znamo stopiti na prste. Celo množičnim morilcem ne! Zastrupljajo nam vode, zrak... So že koga kaznovali? Menda včasih, z nekaj dinarji, ki gredo tako ali tako iz žepa nič krivih delavcev. Pa menda imamo tudi za to področje odgovorne tovariše, mar ne?! Komu in kdaj le-ti odgovarjajo, predvsem pa na kakšen način, nihče ne ve. Celo hrano nam zastrupljajo. Kolikokrat že je sanitarna inšpekcija ugotovila, da je ta in ta izdelek neuporaben, škodljiv... Nihče ne odgovarja prekršku primerno, čeprav smo nekaj časa kupovali celo pokvarjeno hrano

za dojenčke. Če niso odgovarjali odgovorni za prekrške, ki ogrožajo življenje in zdravje vseh nas, celo bodočnost človeštva, kako naj pričakujemo, da bo odgovarjal tisti, ki nam je prodal za drage denarce avto, ki pušča vodo kot rešeto, stanovanje v bloku, ki že novo razpoka, kjer zijajo okna... Če bi se malo potrudili, bi hitro našli pot do tistih, ki so odgovorni za te in vse druge napake ter pomanjkljivosti našega gospodarstva, vse družbe. Hitro bi lahko pokazali s prstom: »Ti si to in ti in ti...« Trdno verjamem, da bi odgovorne našli, dvomim pa, da bi to kaj prida zaleglo — vsaj dokler jih ne bomo znali poklicati na odgovor!

Kaj bo z mladinskim zdraviliščem na Rakitni!?

Marjan Horvat

Skupščina občine Ljubljana Vič-Rudnik je na junijskem zasedanju vseh zborov sprejela sklep o začasnem ukrepu družbenega varstva v mladinskem klimatskem zdravilišču na Rakitni. Tako je delavcem — ta čas jih je v tej delovni organizaciji zaposlenih 14 — omejila samoupravne pravice, začasnemu poslovodnemu organu pa je v skladu z našo zakonodajo naročila, naj s sanacijskim programom zagotovi izboljšanje samoupravnih odnosov v delovni skupnosti in zavaruje družbeni interes pri poslovanju.

Na takšen sklep skupščine občine so se delavci pritožili na sodišče združenega dela SR Slovenije ter ga zaprosili za oceno zakonitosti ukrepa družbenega varstva. Na sodišču pa smo slišali marsikaj, kar je doslej bilo znano le v »ožjih« krogih, čeprav se mladinsko klimatsko zdravilišče sorazmerno pogosto pojavlja v dnevnem časopisju. Sicer je zdravilišče zaradi odločbe sanitarne inšpekcije že od lanskega septembra zaprto, kajti sanacija, ki so se je lotili delavci s pomočjo občine, ni uspela, mimo tega pa so bili tudi interesi v kolektivu zelo različni, prav tako pogledi na osnovno dejavnost, financiranje, delovne metode, strokovno

tehnične pogoje za opravljanje zdravstvene dejavnosti... Kot smo lahko razbrali iz gradiva družbenega pravobranilca samoupravljanja, so se nekateri interesi uveljavljali ne glede na to, da niso bili družbeno verificirani.

Sodišče je menilo, da je ukrep družbenega varstva sicer upravičen, vendar pa je iz vseh razprav na zasedanju izzvenelo, da so v viški občinski skupščini kaj slabo izbrali prioriteto razlogov, ki so narekovali takšno odločitev. Predstavniki izvršnega sveta so prišli na zasedanje, ne da bi se seznanili s samoupravnimi akti delovne organizacije, ni naključje, da so marsikdaj na vprašanja sodnikov le skomigali z rameni ter soglašali z ugotovitvijo, da niso dovolj dobro poskrbeli za obrambo ukrepa družbenega varstva.

Dejstvo je, da zaposleni v zdravilišču, ne da bi delali — morda so izjema le tisti, ki so zadolženi za vzdrževanje objekta — dobivajo osebne dohodke, ki jim jih zagotavlja območna zdravstvena skupnost Ljubljana. Skupščina občine je prav tako dala nekaj sredstev za sanacijo objekta na Rakitni, vendar pa teh sredstev niso izkoristili. Tudi zato je ukrep, ki ga je sprejela skupščina, upravičen, saj pravi-

mo, da brez dela ni mogoče dobiti osebnih dohodkov. Pravzaprav se moramo vprašati, kako območna zdravstvena skupnost Ljubljana financira posamezne dejavnosti? So odgovorni vedeli za take razmere ali pa so kar nakazovali sredstva za osebne dohodke, ker so jih pač planirali?

Že nekaj časa slišimo zahteve, naj bi uredili status mladinskega klimatskega zdravilišča na Rakitni. Bržkone tega ne bodo mogli storiti le pristojni v viški občini pa tudi ne v območni skupnosti za zdravstveno varstvo, tako da bi se o tem kazalo pomeniti tudi kje drugje. Manj bi bilo zapletov, manj nejevolje... Brez takšnega dogovora pa tudi brez novih in večjih naložb v to dejavnost na Rakitni ne bo šlo. O tem se bo treba dogovoriti tudi zato, ker bi takšen dogovor pripomogel pri uresnitvi začasnega ukrepa družbenega varstva in ne nazadnje tudi zato, da zavarovanci zvedo, kakšne so možnosti razvoja te dejavnosti na Rakitni. Bržčas pa bi takšen dogovor zagotovil delavcem v zdravilišču socialno varnost ter tudi preprečil neracionalno porabo družbenih sredstev.

Iz zbirke Knjižnica SINDIKATI:

Št. 22 — Franc Križaj:

RAZUMLJIVE INFORMACIJE

Cena 45 din

Priročnik, kako izboljšati razumljivost in večjo sporočilnost pisanih informacij.

Št. 23 — Stanko Ilič:

DIREKTOR V SISTEMU SAMOUPRAVNEGA INFORMIRANJA

Cena 55 din

V brošuri so opredeljene naloge direktorja v sistemu samoupravnega informiranja, zatem način in načela izpolnjevanja nalog in ocenjevanje opravljenih nalog direktorja.

Brošure naročite na naslov TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4.

Začetki revolucionarnega strokovnega (sindikalnega) gibanja na Slovenskem in njegovo združevanje s komunističnim centralnim delavskim sindikalnim svetom Jugoslavije do spomladi 1920. leta

(I.)

Rojstna leta sindikalnega gibanja na Slovenskem

Dr. Miro Stiplošek

Sindikati oziroma strokovne organizacije, kot so jih na Slovenskem običajno imenovali še tudi do leta 1941, so v desetletju pred prvo svetovno vojno postali najbolj množična delavska organizacija. Zato so imele v razrednem delavskem gibanju na Slovenskem zelo pomembno vlogo in moč Jugoslovanske socialnodemokratske stranke (JSDS) je pretežno temeljila prav na njih. Zaradi širjenja svojega vpliva med delavstvom in za njegovo odvratanje od razrednega boja pa sta svoje strokovne organizacije snovali tudi slovenska klerikalna in liberalna stranka. Razcepljenost na socialnodemokratske — razredne, krščansko-socialne — solidariistične in liberalne — narodnosocialne organizacije, ki se je nato ohranila tudi ves čas med dvema vojnama, je slabila moč strokovnega gibanja na Slovenskem in ovirala njegove boje za izboljšanje položaja delavstva. Poudariti moramo, da so bile tako pred prvo svetovno vojno kot po njej dominanten dejavnik v slovenskem strokovnem gibanju po številnem stanju in po aktivnosti razredne strokovne organizacije.

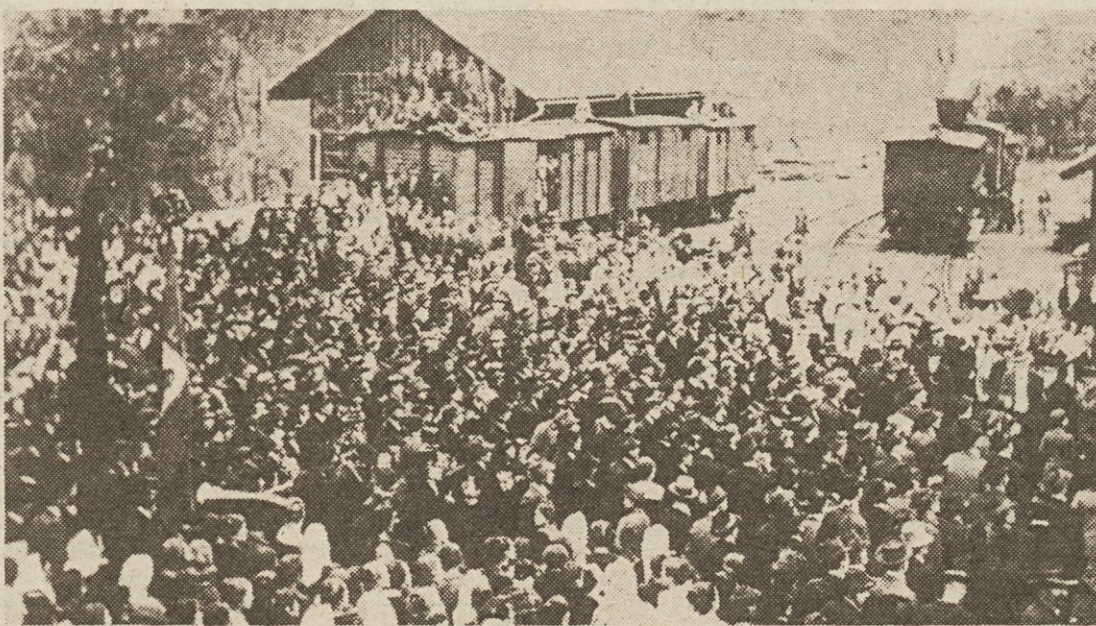
Strokovne organizacije na Slovenskem so po začetku prve svetovne vojne zaradi izjemne vojne zakonodaje in vpoklicev k vojakom skoraj povsem prenehale delovati in aktivnost so obnovile šele leta 1917 po obeh revolucijah v Rusiji. Prav odnos do oktobrske socialistične revolucije, oportunistično ravnanje v januarskem političnem stavkovnem gibanju 1918 ter drugih bojih do konca prve svetovne vojne je jasno pokazal protirevolucionarno usmeritev vodstva slovenskega razrednega delavskega gibanja in njegovo paktiranje z buržoazijo. Nadaljnja pot reformizma, socialpatriotizma in ministerializma slovenske socialne demokracije je nato v revolucionarnih razmerah po prvi svetovni vojni nujno vodila v proces diferenciacije na političnem in sindikalnem področju, ki v Sloveniji ni potekal istočasno kot v drugih jugoslovanskih pokrajinah.

Naloga delavskega gibanja po ustanovitvi jugoslovanske države

Prevrat razpad avstroogrške monarhije in ustanovitve države Slovencev, Hrvatov in Srbov 29. oktobra 1918 ter nato zedinjenje 1. decembra v Kraljevino SHS so pomembne prelomnice v zgodovini jugoslovanskih narodov. »Za delavsko gibanje v jugoslovanskih pokrajinah je pomenila ustanovitev skupne države jugoslovanskih narodov med drugim tudi, da se je odprla možnost za organiziran boj delavskega razreda na širši fronti in s skupnimi silami proti kapitalističnemu izkoriščanju in narodnemu zatiranju«, kajti na teh temeljih se je nova država izgrajevala že od svojega začetka. Nastanek Kraljevine SHS je torej omogočal povezovanje delavskih organizacij posameznih jugoslovanskih pokrajin, ki so se dotlej razvijale ločeno in glede na posebne družbenopolitične ter socialnoekonomske razmere tudi različno intenzivno. Izjemno težak položaj delavstva, ki ga je prva svetovna vojna zaostrela do skrajnih meja, je terjgal revolucionarni boj, za katerega je bila zgled in pobuda oktobrska revolucija v Rusiji, eden temeljnih pogojev za njegovo uspešnost pa je bila prav združitev delavskih političnih, strokovnih (sindikálnih) in drugih organizacij. V obdobju nastajanja jugoslovanske države, »ko se je buržoazija združila za obrambo svoje vladavine in utrditev kapitalističnega reda, je zedinjenje delavskega razreda v jugoslovanskih pokrajinah postalo najvažnejša naloga delavskega gibanja«.

Med vojno so se življenjske in delovne razmere delavstva občutno poslabšale, kar se je očito kazalo zlasti v velikem znižanju realnih mezd, te so se v štirih letih povečale le za nekaj deset odstotkov, cene živila pa so porastle nekajkrat, ter v podaljšanju delovnega časa. Izredno se je poslabšala tudi preskrba s prehrano. Vsem tem težavam so se takoj po vojni pridružile še nove. Tako je v posameznih panogah oziroma na nekaterih območjih nove države nastala huda brezposelnost zaradi preusmeritve vojne industrije v mirnodobsko in zaradi vojnih opustošenj, čimprej pa so se hoteli zaposliti tudi demobilizirani vojaki-delavci. Gospodarstvu je povzročalo dodatne težave tudi vključevanje v novi jugoslovanski trg. Vse probleme in pretrese gospodarskega življenja ter njihove negativne posledice pa je buržoazija prevladala na delavski razred in tako otežila njegov položaj. Tudi zaradi tega je delavstvo čutilo potrebo po čimprejšnjem zedinjenju strokovnih organizacij.

Razredne strokovne organizacije v jugoslovanskih pokrajinah pred ustanovitvijo Kraljevine SHS niso imele med seboj niti toliko stikov kot socialnodemokratske stranke, za katere so bile prav tako

Praznovanje prvega maja 1919. leta v Hrastniku

zaradi različnih državnih okvirov zelo skromne možnosti. Njihovo povezovanje je bilo treba začeti v temeljih, pri čemer so se pokazale težave zaradi različne stopnje razvitosti organizacij in razredne osveščenosti članstva, metod in oblik delovanja ter organizacijske strukture. Na to so vplivali številni subjektivni in objektivni dejavniki, posebej pa naj opozorimo tudi na različno gospodarsko razvitost posameznih jugoslovanskih pokrajin. Zaradi posega italijanskega in avstrijskega imperializma okrnjeni Slovenija in Hrvaška, ki sta bili v nekdanji habsburški monarhiji industrijsko manj razviti pokrajini, sta postali v novi jugoslovanski državi vodilni v tej panogi gospodarstva. V Kraljevini SHS je živel od kmetijstva v začetnem obdobju kar okoli 80 % prebivalstva, v najbolj razviti Sloveniji pa okoli 65 %. Tako se je le okoli ena petina do največ ene tretjine prebivalstva preživljala z industrijo, obrtjo, prometom, trgovino ter z delom v državnih in zasebnih uradih ter svobodnih poklicih. Le delavstvo različnih poklicev ter nekatere kategorije nameščencev pa so prišle v poštev za vključitev v strokovne organizacije, za njihovo številčno moč v posameznih pokrajinah pa je torej med objektivnimi dejavniki vplivala tudi različna socialna struktura prebivalstva. Toda za vse jugoslovanske pokrajine velja ugotovitev, da je bilo delavstvo ob koncu prve svetovne vojne in neposredno po njej bolj kot v kateremkoli dotedanjem obdobju pripravljeno, da se z vključitvijo v strokovne organizacije načrtno in združeno bori za izboljšanje socialnopolitičnega in ekonomskega položaja. Tako je bilo pred sklenitvijo akcije za zedinjenje razrednih strokovnih organizacij v jugoslovanski državi »relativno kratko, toda dosti burno obdobje obnove in organizacijskega konstituiranja sindikalnega gibanja v pokrajinskih okvirih«.

Preosnovanje socialnodemokratskih strokovnih organizacij v Sloveniji in njihova številčna krepitve do spomladi 1919

Ustanovitev jugoslovanske države je postavila pred slovensko sindikalno gibanje nove naloge. Prva posledica zanj je bila njegova oslabeitev, saj so nekatera pomembna delavska središča na Primorskem in Koroškem ostala zunaj meja Kraljevine SHS in stiki s tamkajšnjimi slovenskimi strokovnimi organizacijami so bili postopoma povsem prekinjeni. Strokovne organizacije v okviru jugoslovanskega dela Slovenije so se morale za uspešno izpolnjevanje svojih nalog čimprej združiti s sindikati v drugih jugoslovanskih pokrajinah, kar velja seveda za celotno razredno delavsko gibanje. Slovenske socialnodemokratske strokovne organizacije pa so se morale zavoljo dotedanje strogo centralistične povezanosti z dunajsko Strokovno komisijo tudi temeljito preosnovati. Uspešno vodenje razrednega boja v povojnih revolucionarnih razmerah pa je poleg organizacijskih ukrepov terjalo tudi opustitev njihove reformistične politike in uveljavitev revolucionarnih oblik delovanja.

Socialni demokrati so do spomladi 1919 osnovali deset osrednjih društev — strokovnih zvez, v katere so združili sindikalne podružnice ene ali več sorodnih strok, skupni povezovalni organ pa je bila Zveza delavskih društev (ZDD) s strokovno komisijo. Svoje strokovne zveze oziroma osrednja društva so tedaj ustanovili železničarji, rudarji, kovinarji, stavbinci, lesni, tobačni, kemični, usnjarski, živilski in oblačilni delavci, v letu 1919 pa so jih ustanovili še gostinski delavci ter brivski in frizerski pomočniki. Revolucionarne razmere po prevratu so bile ugodne za pridobivanje novih članov, s kate-

rimi so se okrepile obstoječe podružnice, ustanovili pa so tudi precej novih sindikalnih podružnic. Preosnovanje osnovnih organizacij od konca leta 1918 se je na Slovenskem izvajalo po načelu, da so se morali v enem podjetju vsi delavci ne glede na različne poklice združiti v eno podružnico, kajti ugotovili so, da je obratni-industrijski tip organizacij ustrenejši za uspešno aktivnost kot profesionalne-poklicne organizacije. V kratkem času so bili postavljeni novi organizacijski temelji za razredno

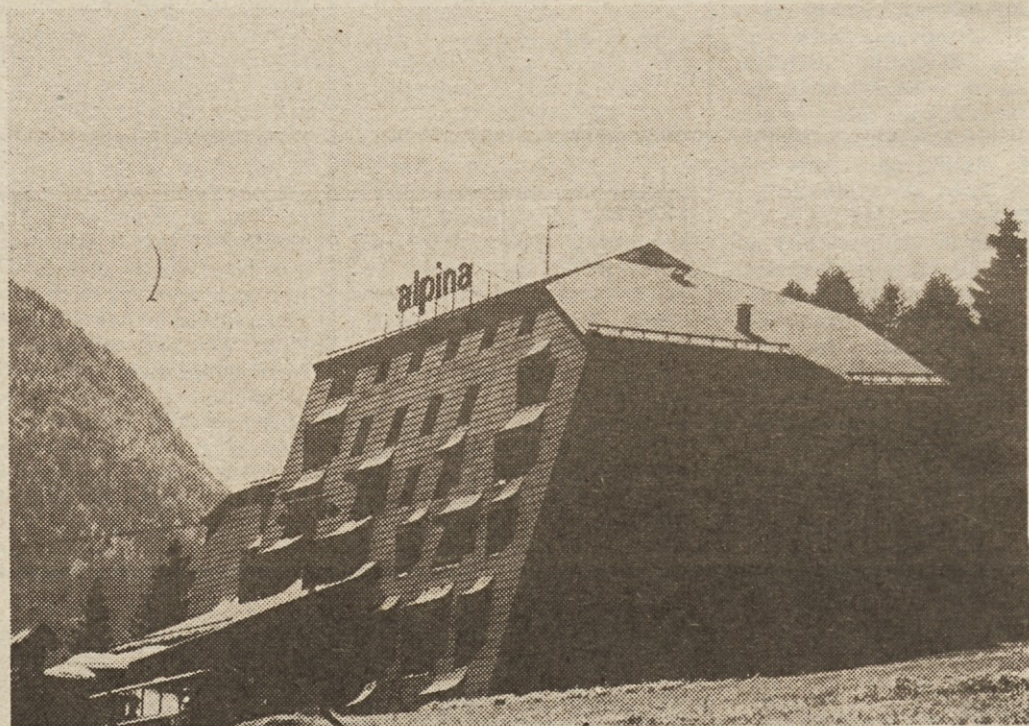
sindikalno gibanje v jugoslovanskem delu Slovenije, v katerem se je že do konca marca 1919 število članstva dvignilo na več kot 19.000 delavcev in delavk.

S temi organizacijskimi ukrepi si je reformistično socialnodemokratsko vodstvo ustvarilo tudi pogoje za usmerjanje strokovnih organizacij skladno s svojo taktiko. Tako je odvracalo strokovno organizirano delavstvo od odločnih akcij, kar je povzročilo med njim hudo ogorčenje. S preprečevanjem revolucionarnih akcij je socialna demokracija pomagala utrjevati buržoazno oblast. Samovoljno pa je ravnala tudi v pripravah na združitev jugoslovanskega razrednega delavskega gibanja. Čeprav je slovensko delavstvo že ob ustanavljanju svojih osrednjih društev izražalo potrebo po povezavi s sorodnimi organizacijami v drugih jugoslovanskih pokrajinah kot enim poglavitnih pogojev za uspešno delovanje, pa je socialnodemokratsko sindikalno vodstvo odklonilo sodelovanje na kongresu sindikalne združitve.

Pred združitvijo razrednih strokovnih organizacij v Kraljevini SHS pa je bilo treba izoblikovati slovensko sindikalno centralo kot zvezo osrednjih društev, ji določiti z novimi pravili naloge ter izvoliti novo vodstvo — strokovno komisijo. Vse te zahtevne in nujne naloge bi lahko opravil le kongres strokovnih organizacij. Načelnik Ivan Mlinar in tajnik Josip Petejan sta ga v imenu ZDD sklicala za 16. in 17. marec 1919 v Ljubljani. Strokovne zveze so dobile nalogo, da pošljejo na kongres po enega delegata na 100 članov in v podružnicah so jih pričeli že voliti. Toda sredi priprav je vodstvo ZDD kongres preložilo, »ker so politične razmere take, da utegne postati vsak hip popolnoma drugačen položaj.«

(NADALJEVANJE PRIHODNJIČ)

POSEZONSKI ODDIH NA ALPSKEM ZRAKU JE ZDRAV ODDIH

Tudi vam bo koristilo nekaj dni oddiha na zdravem alpskem zraku. V Kompasovih hotelih v Kranjski gori, Bledu, Bohinju, Ljubelju in Slovenjem Gradcu so vam na voljo izredne možnosti za rekreativen, dinamičen in zdrav oddih.

Kompasovi hoteli v alpskem delu in na obronku Karavank vam nudijo od 15. 9. do 15. 12. letos celodnevne polne penzije po zelo ugodnih cenah.

PETDNEVNI PENZIONI STANEJO:

A kategorija 1.000 din

B kategorija 800 din

C kategorija 800 din

TOREJ SKORAJ CENEJE KOT DOMA.

INFORMACIJE IN REZERVACIJE V VSEH POSLOVALNICAH KOMPAS JUGOSLAVIJA ali V HOTELIH KOMPAS:

HOTEL KOMPAS, Kranjska gora tel. (064) 88-661
HOTEL KOMPAS, Bled tel. (064) 77-531
HOTEL »Stane Žagar« Bohinj tel. (064) 76-471
HOTEL KOMPAS, Slovenj Gradec tel. (062) 841-039
HOTEL KOMPAS, Ljubelj tel. (064) 50-104

KOMPAS HOTELI

Humoreska

Funkcija v samoupravi

Igo Tratnik

Za začetek tedna je imel predsednik Sindik napovedano viharno dogajanje. Ni bil sicer glavna tarča, ker je bil napovedan visok obisk iz ljubljanskega republiškega vrha »v delovno organizacijo« in ne morda. »v osnovno organizacijo sindikata«, vendar — ker pač vsi vemo, da brez sindikata pač nobena stvar ne more iti — je bilo na dlani, da se mora tudi Sindik pripraviti na vsa mogoča vprašanja in druga neljuba presenečenja. Vročje bo, si je mislil, če bodo drugi prizadejali podtaknili tovarišu iz Ljubljane samo sindikalno problematiko.

Potem se je kar na vsem lepem pokazalo, da je bila Sindikova zaskrbljenost odveč, ker mu je »pripravljalni odbor« za dostojen in sploh organiziran sprejem tovariša iz Ljubljane že izbral delovno zadolžitev:

»Poslušaj, Sindik,« je dejal sekretar skupnih služb, »da ne boš ob obisku stal nekje na repu, smo ti določili posebno odgovorno nalogo. Najprej dobro razmisli, potem pa povej, kdo bo ob vhodu v tovarno prvi pozdravil tovariša iz Ljubljane in kaj naj mu reče, da bomo že kar na začetku ustvarili primerno vzdušje.«

Predsednik Sindik se je globoko zamislil. »Slišiš,« je rekel sekretarju, »da me niste položili? Kar bom že predlagal, mi bodo vsi, ki ne bodo izbrani, zamerili...« »Ne pretiravaj! Kolektivnega uvodnega govora menda ne moremo uprizoriti, saj nismo usposobljeni za zborovsko petje. Pojdiva, mene ali še koga iz skupnih služb ne moreš določiti, ker je že

tako dovolj govorjenja, kako hodimo tozdom po glavah.«

»In sebe tudi ne morem imenovati, ker obisk ni na sindikalni ravni. Famozno, dva sva že odpadla...«

»Direktor?«

»Morda bi šlo, vendar... morda se bomo s tem zamerili tovarišu iz Ljubljane in položili direktorja v godljo. Saj bi bil tak sprejem že skoraj dokaz, kako pri nas nimamo samoupravljanja.«

»Potem pa naj ga pozdravi predsednik delavskega sveta!«

»Ne more, saj veš, da začne jecljati, ko ga popade nervoza. In poleg tega mu bova morala še govor napisati.«

»Kaj pa Miha iz ZK? Ne, tudi ta ne more, ker se komunisti ne silimo direktno naprej, ampak moramo delovati znotraj sa-

moupravnih organov. Poleg tega Miha ni tako neumen, da bi prevzel tako nalogo, ko pa je toliko drugih odgovornih...«

»Imam idejo!« je poskočil Sindik. »Napravili bomo nekaj za vzdušje, nič uradnega... Razumeš? Gosta bo pozdravila tista mladinka iz sobe poleg tvoje. Nasmehnila se mu bo, potem pride šopek rož in tako naprej...«

Tovariš iz Ljubljane je bil na moč vesel prisrčnega sprejema ob tovarniških vratih, nakar se je nagnil k mladinki z dolgimi nogami:

»Oprostite, kaj pa ste vi? Predsednica?«

»Oh, ne,« je rekla mladinka in rahlo zardela. »Nimam nobene funkcije v samoupravi, samo... samo radi me imajo.«

Kozerija

Lepa beseda...

Jože Olaj

V današnjih modernih in sploh civiliziranih časih je že tako, da lahko pogosto naletiš tudi na prijazno, toplo — govorno ali pisano — besedo, s katero ti kaj ponujajo, svetujejo, priporočajo, te kam vabijo ali te o čem prepričujejo. Resda ti je tisto, kar ti ponujajo ali o koristnosti česar te želijo prepričati, največkrat deveta skrb. Toda kaj bi tisto: v zahvalo za lepe besede jih menda ne boš ozmerjal.

Lepe besede ti pridejo na uho že navsezgodaj, ko se ti muči na delo in ti v radijskih oddajah priporočajo vsakovrstne reči od najnovejših šumečih brezalkoholnih pijač (ki ti jih sicer ponujajo že toliko časa, da si jih že vnaprej zasovražil) do zadnjega jugoslovanskega krika mode na področju HI-FI.

Prijazne ponudbe se nadaljujejo dopoldan, ko primeš v roke

časnik, v katerem lahko — v sliki in besedi — spremljaš priporočila o nakupu najnovejšega pohištva za spalnico ali ne najnovejšega, zato pa za pet odstotkov cenejšega za predsobo. Ponujajo ti ogrevalne naprave, za katere sicer veš, da se ti bodo v trgovini smejali, če boš vprašal po njih, okna, ki se neprepustno zapirajo in so sploh novost na našem trgu, pianine, harmonike, orgle...

Ponujajo ti, skratka, vsake vrste blago, tudi takšno, ki ga v trgovini ne dobiš, in takšno, ki ga nikoli nisi ne boš potreboval. In mimo tega te vabijo sem in tja, po naši deželi in na tuje, po Evropi in Afriki in Aziji, z avtobusom ali letalom, za nekaj dni ali za nekaj tednov. Priporočajo ti to in ono, tudi popoldan, ko bereš revije, in zvečer ko prižgeš televizor — domala vse do takrat, dokler te ne zmore spanec.

Toda v današnjih modernih časih je pač tako. Priznati pa moram, da me vse te prelepe besede že nekaj časa ne ganejo več. Če se mi zazdijo preveč lajnaste in nedomiselne, ugasnem radio, obrnem stran v časopisu ali utišam televizor, če ga že imam prižganega, kar pa je redkokdaj.

Mojemu znanecu Juretu, ki mu sicer pravimo Jurko, pa tovrstne lepe besede povzročajo hude preglavice.

»Tisto, ki mu ponujajo cenene harmonike po šest starih milijonov ali letovanje na španski rivieri ali kaj podobnega, me ne prizadene. Na harmoniko ne znam igrati, morska vročina pa mi škoduje. Toda moja slabost so knjige,« mi je dejal pred nedavnim.

»Knjige?« sem se začudil. »Saj knjiga pa ni takšna reč, da si je ne bi mogel kupiti!«

»Hm,« se mi je pomilovalno nasmehnili. »Očitno že dolgo nisi

bil v nobeni knjigarni. Knjižne zbirke so takole pol milijona starih dinarjev. K sreči jih dajejo tudi na obroke.«

»No, vidiš!« sem mu planil v besedo. »Čemu tedaj tarša! Kupiš si kakšno knjižno zbirko, denimo, na deset obrokov po 50 jurjev — in v miru živiš dalje.«

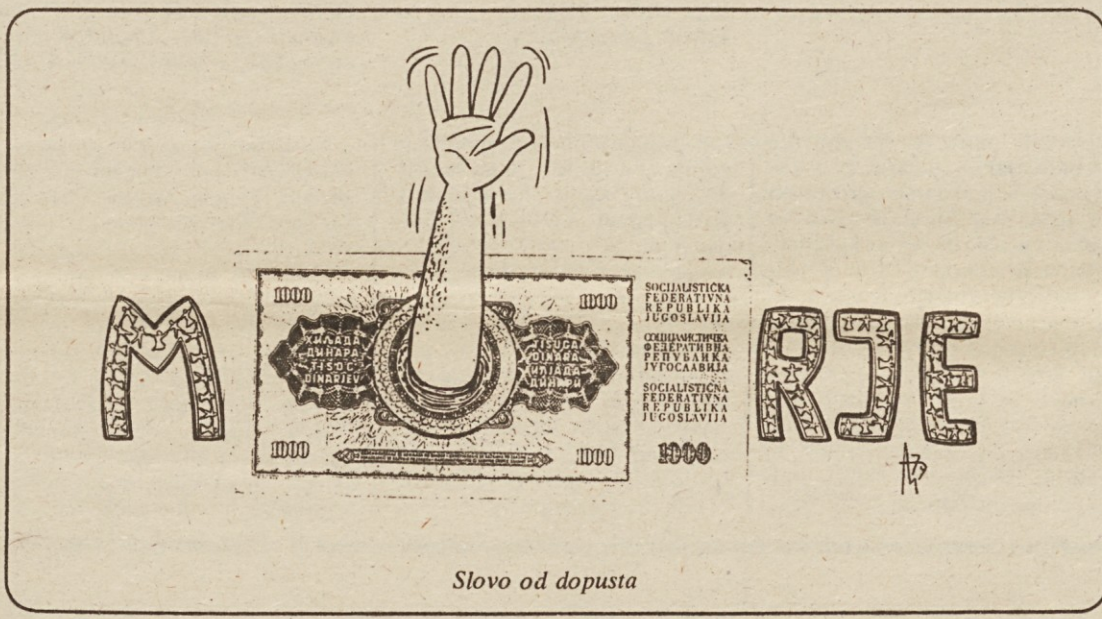
»Že, že, toda, kaj ko je knjižnih zbirk toliko! Zbirka teh romanov, zbrana dela tega in izbrana dela onega pisatelja, umetnost v slikah, živali v podobah, muzeji sveta, verstva sveta, ljudstva sveta... In vse to mi ponujajo. Na izredno vljuden način: pošiljajo mi velike ovojnice s prospekti in naročilnicami. Kaj morem, naročam pač to in ono, saj kulturne človek ne more shajati brez knjig!«

»Kaj pa k temu pravi tvoja žena?« me je tedaj preblislilo, kajti tako na debelo kupovati knjige je vendarle tudi proračunsko vprašanje.

»Ah,« se je skremžil, »priznati ti moram, da nima za umetnost pravega razumevanja. Pravi, da bi raje šli kdaj na kakšen izlet pa poleti na morje, namesto da denar vlagam v papir. Ob zadnji zbirki mi je celo svetovala, da bi že kdaj stopil k nevropsihiatru...«

»Pa mar prebereš vso to goro knjig, ki jih nakupiš?«

»Bral jih bom pozneje, ko bom v pokoju. Zdaj nimam časa za to, saj vse popoldneve in večere honorarno delam, da lahko odplačujem obroke...«

Slovo od dopusta

Nagradna križanka št. 37

Rešitve pošljite do 10. oktobra 1979 na naslov: TOZD DELAVSKA ENOTNOST Ljubljana, Dalmatinova 4, s pripisom na ovojnici: NAGRADNA KRIŽANKA ŠT. 37.

Rešitev nagradne križanke št. 35

ARARAT, AMINOKISLINA, BEGUNJE NA GORENJSKEM, IVES, UL, KOBILA, DETE, TONI, LB, ARENA, DAR, ULAN, EARL, LO, MANAKI, RU, IBN SAUD, CVETO, TČ ICA, AJAS, OBOR, IRINA, EIGER, NIALA, AG, TKON, NJORKA, STALINO GORSK, TANGER, TORAN, SONATA.

Izrebrani reševalci nagradne križanke št. 35

1. nagrada 200 din: Franc Svetelj, Naklo 109, 64202 Naklo;
2. nagrada 150 din: Zvonka Dremel, Debelakova 16, 61430 Hrastnik;
3. nagrada 100 din: Rozi Železnik, Strmca 6, 63270 Laško.
Nagrade bomo poslali po pošti.

DE	MNOŽINA, KOLIČINA	SLOVENSKI DRAMSKI UMETNIK VALIC	HIŠNI DUH PRI STARIH RIMLJANIH	ARHITEKT MIHEVC	ZGODOVINAR KOS	ARABSKI KNEZ	NOVINARKA TV LJUBLJ. VONČINA	DOKTOR	PODROČJE NA JUŽNEM TEČAJU	RT V ŠPANIJI, BLIZU VALENCEJE	SESTAVIL: R. N.	DVIG. POVEČANJE	AVSTRIJ. POLKOVNIK, VOJVA PAN-DURJEV	PRAPREBIV. SAHALINA	DE	HENRIK TUMA	PRIPRAVA ZA DVIGANJE	VRSTA ANTIBIOTIKA	PERNATA DOMAČA ŽIVAL
DEL BEOGRADA S TRDNJAVO											STVARNIK SVETA PRI ST. EGIPČ. DEL OČESA				OTOK V SR. JADRANU				
HRVATSKI PESNIK IN NJEGOVA PESNIŠKA ZBIRKA																			
KAMEN IZ PODNEBNIK								VEL. SLANO JEZERO V AVSTRALIJI								JETIKA		VRSTA US. PAVALNEGA PRAŠKA	
NIKO KURET			NADUHA	MOLZNA DOM. ŽIVAL OS. ZAIMEK						VRSTA COLNA						ZAUPANJE, VEROVANJE			
NACIONAL. PARK V KENJI							NOGA NAD KOLENOM, STEGNO	MESTO V SZ. OB ARALSKEM JEZERU											PREDEL NA ZAČETKU BOHINJSKEGA JEZERA
SREDIŠČE ROMUNJSKE MOLDAVIJE					BANČNI POLOM			FR.-ŠVIC. PISATELJ					TRENJE					KRAVJI GLAS	PURGATORIJ
TRINOTROLUOL				ROMAN A. TOLSTOJA				ESTONSKI PEVEC			RIMSKA BOGINJA JEZE	ZADETEK PRI KOŠARKI	OTOK PRI LOŠINJU	STAROŽID. KRALJ					
PISATELJ RUSIJA																			NAJSLABŠA OCENA, ENKA
GLEDALIŠČE																			MAKEDON. PESNIK (KOČO) NEMČIJA
ACE RUSEVSKI			ŠTEVILO Z DVEMA NIČLAMA																

Voda zalila milijone

Andrej Agnič

V nedeljo zjutraj, ko je nočna izmena v jami Ojstro v Hrastniku že končala delo in so v jami ostali le še tisti, ki skrbijo za vzdrževanje in remont, je na odkopno čelo kote 170 polja Terezija II začela vdirati voda. V začetku majhen »izvir« je zelo hitro širil odprtino skozi katero je začelo pritekati vse več vode. Dotok je postal močnejši in začel je bruhati tudi premog, mulj in jalovino. Čelo se je začelo polniti z vodo, muljem in z drugim materialom. V nekaj urah ni bilo več mogoče priti na čelo. Na reševanje strojne opreme ni bilo več mogoče misliti, saj bi samo demontaža odkopnega stroja trajala najmanj 3 dni. V nedeljo in ponedeljek pa je bilo najhuje. Tudi do 5 tisoč litrov vode v minuti so morale požreti črpalke. Čeprav mnogokrat močnejše, so težko delale, saj so se nenehno mašile z nanesenim muljem. Rudarji so trdo delali, da so lahko sproti čistili sesalne šobe. V torek se je voda postopoma umirila, tako da so že lahko začeli čistiti 70 metrov dolg transportni rov.

Čeprav delajo glavni transportni trakovi za tri čela jame Ojstro, se v teh dneh večkrat vrtilo tudi v prazno.

Kakšno škodo je vdor vode in materiala naredil na čelu, je bilo v sredo še težko reči. Po približnih ocenah naj bi bilo nanašene materiala za najmanj 1.000 kubikov. Dejstvo pa je, da je vrednost mehanizacije, to je odkopni stroj, hidravlično podporje in druga mehanizacija, najmanj 3 stare milijarde dinarjev.

Hrastniški rudnik je znan kot moker in vdori vode za rudarje jame Ojstro niso nič novega. Mnogo je bilo vdorov večjih in manjših v zadnjih letih. Najhuji je bil leta 1971. Zadnji pa je bil pravzaprav »včeraj«. Prav na isto čelo je 24. maja letos vdrla voda in ustavila proizvodnjo za več mesecev. Po planu sanacije naj bi ta trajala tri do štiri mese-

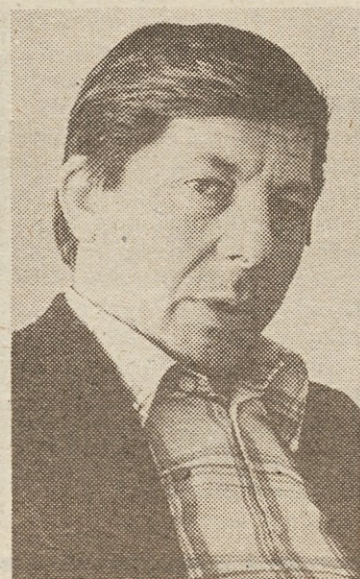
ce. Delali so s podvojeno močjo in odkop na koti 170 je že dajal skorajda polno proizvodnjo. Kako pomembno je polje Terezija II, pove podatek, da daje 70 odstotkov premoga jame Ojstro, kar pri polni zmogljivosti 1.100 ton na dan pomeni vsak dan izpad več kot 700 ton premoga. In sedaj je to polje spet skoraj v celoti izpadlo. Kaj sedaj?

»Transportni rov že čistimo.« je povedal direktor TOZD Ojstro inž. Jože Vidmar. »Kaj bomo storili danes, še ni jasno.

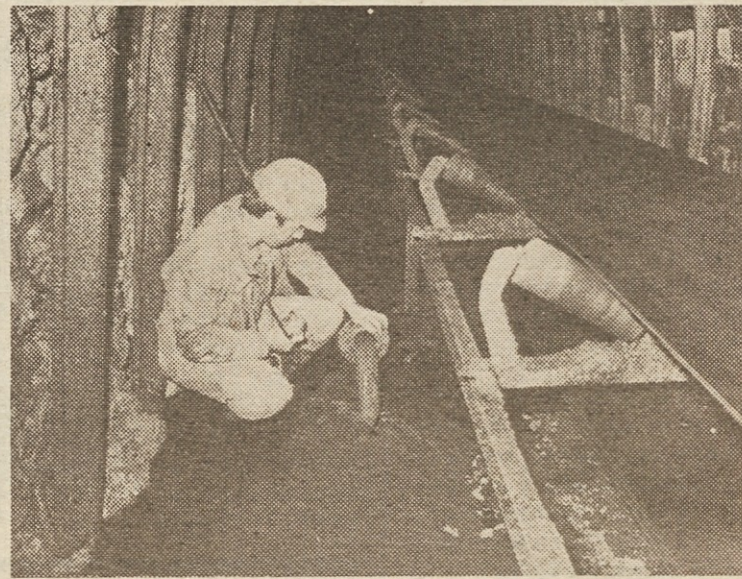
Počakati moramo na mnenje strokovnjakov. Rešitev prav gotovo ne bo lahka in preprosta. Ni le vprašanje čiščenja rogov in čela, vprašanje je, v kakšnem stanju je odkopni stroj. Za hidravlično podporje pa vemo, da je tako ali tako že dotrajano in tudi finančno skoraj amortizirano. Stroški reševanja bi bili prav gotovo večji od vrednosti podporja. Če bi torej podporje in mehanizacijo pustili zasuto, bi morali ponovno presekat stoji premoga in odpreti novo čelo.

Čeprav je čelo na koti 170 zasuto, rudarji niso brez dela. Še več jih potrebujejo pri čiščenju rogov.

Inž. Jože Vidmar, direktor TOZD jama Ojstro.

Odtok vode iz zalite jame stalno merijo. V sredo je po odtočni cevi preteklo »le« še 200—250 litrov vode na minuto. Med tistimi, ki kontrolirajo odtok, je tudi rudarski tehnik Avgust Sketako.

Sanacijo po vdoru 24. maja smo izvedli sami in zaenkrat tudi plačali. Skupaj skoraj 7 starih milijard. Pri tem pomeni izpad proizvodnje 3 stare milijarde. Obljube, da bomo dobili posojila, so bile dane, predvsem od interesne skupnosti elektrogospodarstva — vendar kaj več od obljub doslej nismo slišali. Škoda ob sedanjem vdoru je ogromna, o številkah pa še ne moremo govoriti. Sedaj hitimo s čiščenjem enega rova in pričakujemo, da bo v štirinajstih dneh očiščen. V

enem mesecu pa predvidevamo, da bomo z obema rovoma prišli do čela. Naprej pa bomo videli.

»Etaža, na kateri je vdrla voda, naj bi po planu dajala 220 tisoč ton premoga na leto. Ob današnji energetske krizi in še posebej pomankanju premoga, je to — čeprav sorazmeren majhen del jugoslovanske proizvodnje, gre za 32 milijonov ton na leto — še kako pomemben izpad za naše gospodarstvo.

Po 21. zveznem tekmovanju oračev v Krškem

Tekmovanje ali kuhinja

Andrej Agnič

Letošnje 21. zvezno tekmovanje oračev je bilo zopet v Sloveniji, tokrat na zemljišču Agro-kombinata Krško, ki je bil poleg skupščine občine Krško in Mercatorja tudi gostitelj tekmovanja. Skupaj s soorganizatorji — republiško konferenco ZSMS, splošnim združenjem kmetijstva, živilske industrije in prehrane ter Zadržno zvezo SR Slovenije — sta konferenca ljudske tehnike Jugoslavije in Zveza organizacij za tehnično kulturo Slovenije zelo dobro pripravila tekmovanje v oranju, spretnostni vožnji in teoretičnem znanju oračev. Treba je poudariti, da so imeli organizatorji sorazmerno malo časa za priprave, saj je Slovenija prevzela organizacijo tekmovanja namesto SAP Kosovo, ki ga zaradi objektivnih težav ni mogla pripraviti.

Letošnji gostitelji so tekmovalcem in krajanom Krškega pripravili tudi razgiban program, ki je izpopolnil tekmovanje. Tako so pripravili kulturni program ob otvoritvi, ogled vinske kleti in Forme vive v Kostanjevici, steklenjaka v Brežicah in nuklearne elektrarne v Krškem. Med tekmovanjem so pokazali, kako obvladajo kmetijsko mehanizacijo pionirski strojni sekciji

pionirskih šolskih zadrug. Svoje delo so predstavili tudi najboljši modelarji in raketarji. Ob koncu pa so priredili še kmečko slavo s povorko po ulicah Krškega.

Seveda pa je bilo najpomembnejše tekmovanje. Tako za 65 oračev in še posebej za vodje ekip. Čeprav naj bi po napisanih in dogovorjenih pravilih pri tem tekmovanju veljalo olimpijsko načelo, da je najpomembnejše sodelovati in ne zmagati, je letošnje tekmovanje »izzvenelo« prav nasprotno.

Hudo kri med tekmovalci je povzročila že izbira sodnikov — vsaka republika je določila svojega — nekateri med njimi pa so svojo nalogo razumeli tako, da so »navijali« za svojo ekipo. Tako je bilo tudi mnenje vojvodinske in slovenske ekipe ter predsednika centralne žirije, ki so se na sojenje pritožili. Kljub večurni »živahni« razpravi po tekmovanju spora niso rešili. Zato bo imela zadnje besede komisija zveznega odbora za pospeševanje mehanizacije na vasi.

Prav gotovo po nepotrebnem, saj če...

Teh »če« je prav gotovo več. Zanje vedo najbolje organizatorji dosedanjih tekmovanj in tisti, ki so za takšna tekmovanja

posredno zadolženi. V »kuhinja«, kot že pravijo temu tekmovanju, se že nekaj smodi. Dim že duši tekmovalce in moti neposredne organizatorje. Treba bo hitro pogasiti ogenj, sicer se bo jed dokončno spridila!

Kljub vsemu smo več ali manj realne rezultate tekmovanja dobili.

V posameznih kategorijah so zmagali:

Kategorija traktorjev nad 60 KS: 1. Slovenija, 2. Vojvodina, 3. Bosna in Hercegovina. Med posamezniki pa: 1. Gligorije Šiskov — Vojvodina, 2. Franc Rajsar — Slovenija, 3. Branko Hrnjak — BiH.

Kategorija lahkih traktorjev do 60 KS: 1. Slovenija, 2. Slovenija, 3. Bosna in Hercegovina. Med posamezniki: Milorad Letić, 2. Slavko Maletić, 3. Dušan Žjak — vsi Vojvodina.

Mladinci: 1. Bosna in Hercegovina, 2. Slovenija, 3. Vojvodina. Med posamezniki: 1. Bahrija Hodžić, 2. Milan Jakovljević — oba BiH, 3. Franc Fajfar — Slovenija.

Mladinke: 1. Slovenija, 2. Makedonija, 3. Srbija. Med posameznicami: 1. Mojca Zajc, 2. Slavka Struna — obe Slovenija, 3. Ružica Vujanac — Srbija.

Tudi take stvari se dogajajo. In to celo na zveznem tekmovanju: nekomu previsoko, drugemu pregloboko.

Slovenske mladinke so na tekmovanju premočno zmagale z razliko več kot 100 točk. Najboljša med njimi je bila »stara« traktoristka Mojca Zajc iz Kranja. Prvo mesto v državi zanjo ni niti novost in trenutno skorajda nima konkurence. Sicer pa je Mojca študentka medicine in pravi, da doma le še redko pride do traktorja.